

redbami in z ustanovitvijo čim največjega števila zavodov v interesu mladinske oskrbe. Zlasti nujna je v mestih in v večjih krajih ustanovitev dnevnih zavetišč za otroke in zavodov za zaposlenje deklet, ki se — po razmerah prisiljeni k prezgodnjemu mezdному delu — hitro navadijo na nebrzdano uživanje, bi bilo koristno, da bi se ustanovile zanje razne naprave, kakor čitalnice, zaposljalnice, društva in primerni prostori za gojitev gibalnih iger vseh vrst, in da bi se jim nudile tudi druge ugodnosti, kakor n. pr. brezplačnost ali vsaj znižane cene za obisk razstav, muzejev, zanimivih in poučnih kinematografskih predstav, predavanj, tečajev in vaj o državoznanstvu, vojaški izobrazbi, zemljepisu, prirodoslovju, o zgodovinskih dogodkih zadnjega časa, o gospodarskih razmerah in potrebnih odredbah z njihovo utemeljitvijo. Da se izvede tudi samo majhen del vsega tega, je treba že za to mnogo denarja. Da se dobi torej vsaj en del za to potrebnih sredstev, je družba »Rdečega križa« v zvezi z vojno-pomožnim uradom c. kr. ministrstva notranjih zadev priredila v času od 30. aprila do 7. maja t. l. teden »Rdečega križa«. Dve tretjini vseh denarnih darov nabranih tekom tedna »Rdečega križa«, se uporabi v korist napravam za ranjene in bolne vojake, ena tretjina dohodka pa pojde v korist mladinski oskrbi. Ta tretjina ostane vojnopomožnemu uradu na dotični deželni politični oblasti ter se uporabi samo za naprave v interesu mladinske oskrbe v oni deželi monarhijske, v kateri je bil denar darovan. Vsi imovitejši krogi, zlasti pa vse družbe in osebe, ki jim vojna prinaša večje dohodka, nego so jih imeli v normalnih časih, se iskreno prosijo, da tudi nadalje darujejo kolikor mogoče visoke zneske za namene »Rdečega križa« in mladinske oskrbe ter jih naslavljajo ali na deželne krajevne organizacije »Rdečega križa« ali na zvezno vodstvo družbe »Rdečega križa«, oziroma vojnopomožni urad c. kr. ministrstva notranjih zadev na Dunaju ali pa na vojnopomožne urade na deželnih vladah; saj je vendar v dobro razumevanem interesu imenovanih krogov, da posvečajo čim največjo pozornost in skrb napravam, ki služijo v to, da se ranjeni in bolni vojaki zopet usposobijo za delo in da se prepreči zanemarjanje mladiine — bodočnosti naroda in domovine!

Nova smer v izobrazbi mladine.

Iz Trsta nam pišejo: »La Gazzetta di Trieste« piše: Ne polnite gimnazij in realnih gimnazij, smatrajoč jih za tvornice državnih uradnikov, katerih edini smoter je pokojnina! Da, država bo potrebovala uradnikov v različnih panogah svoje uprave, toda v prvi vrsti bo izkušala zasesti mnogo mest z invalidi in drugimi, ki se vrnejo iz vojne oslabele; potem se bo pa država gotovo tudi zopet brzo lotila preosnove v upravi, ki ima pospeševati delovanje uradnega stroja. In tedaj bo konec slabih navad, da se smatra državna uradniška služba kot najlagodnejši smoter, da se smatra država za neizmerne jasli ali, če hočete, za veliko bogato naloženo mizo, za katero more vsakdo udobno sedeti, kdorkoli ima v žepu kunjjo srednješolskega zrelostnega izpričevala. Država, o meščani, ni ne jasli ne miza, država je skupnost naš vseh, in ista stvar je v manjšem obsegu občina. Kdor sremi za tem, da živi kot parasit države ali občine, škoduje samemu sebi in svojim državljanom; kdor loči svoje koristi od skupnih, ki jih predstavljata država in občina, ali ne pozna lastnih koristi ali pa ravna kot slab državljan. —

Tem izvajanjem dodaje »Il Lavoratore«, ki jih popolnoma odobruje, da bi morala že ljudska šola delati na to, da se izpraznijo srednje šole in tako izsuši vir vedno nove reke takih, ki pravzaprav niso za nobeno stvar sposobni, zato pa tišče v državno uradniško službo. Že v ljudski šoli naj bi se mladini pokazala pot v razne delavnice in podjetja in ji vcepilo prepričanje, da delo ni sramota, marveč tem večja čast, čim bolj ga kdo razume. Dalje naj se mladina napoti v trgovske in navtične šole, ne da bi se zahtevalo za sprejem izpričevala IV. razreda kake srednje šole. Pripravo na te praktične šole naj prevzame posled preosnovana meščanska šola. Le tako bi izpraznili srednje šole, razbremenili državo in odprli nova pota za svež, krepak razvoj vseh ljudskih sil.

Podpisujte IV. vojno posojilo!

Srednješolske vesti.

»Teden Rdečega križa« in srednje šole. Gmoini efekt dela dijakov in učiteljskih zborov: Realka v Idriji 218 K 47 vin.; l. drž. gimn. v Ljubljani 5.503 K 96 vin.; II. drž. gimn. v Ljubljani 2.774 K 20 vin.; nemška državna gimnazija v Ljubljani 830 K 16 vin.; skupaj 9326 K vin. Ta vsota kaže, da je učiteljstvo in dijaštvo teh zavodov storilo v polni meri svojo dolžnost. — Z drugih srednješolskih zavodov nimamo nobenih poročil.

Zrelostni izpiti za gojence in gojenke goriških učiteljskih v — Ljubljani. Ker je videti, da je c. kr. naučno ministrstvo naklonjeno predlogu, da se izvrše omenjeni izpiti v Ljubljani, kjer je dovolj učnih oseb na razpolaganje, in sicer v dobi od dne 6. do dne 15. julija t. l., tedaj se pozivljajo goriški četrtletniki in četrtletnice, da takoj dološlje svoje prošnje, opremljene z zadnjim letnim izpričevalom, ravnateljstvu c. kr. moškega učiteljskega goriškega (Ljubljana, Dunajska c. 38/II.). Hkrati se opozarjajo, da se za časa preskrbe s potrebnimi sredstvi, zlasti tudi s potnimi izkaznicami.

Srednješolska vest. Profesorja na slovenski državni gimnaziji v Gorici Franc Povšič in Karel Prijatelj sta bila s l. t. m. pridružena v službovanje do konca tekočega leta pri c. kr. državni gimnaziji v Ljubljani.

Prosta službena mesta na državnih srednjih šolah. Naučno ministrstvo razglašča, da se mora na državnih srednjih šolah (gimnazijah, realnih gimnazijah in realkah) provizorično zasesti: 147 učnih mest z nemškim učnim jezikom, 9 učnih mest z italijanskim, 8 učnih mest s hrvatskim in 6 učnih mest s slovenskim učnim jezikom. Pri tem provizoričnem imenovanju učiteljev (profesorjev) ne bo premeščalo na druge zavode. Kot prosilci pridejo v poštev samo suplenti (asistenti), ki so popolnoma učno usposobljeni za srednje šole in so vsaj dve leti že pred začetkom učili na kaki državni ali drugi šoli, ki ima pravico javnosti. Prošnje je treba vložiti najkasneje do 15. junija potem onega deželnega šolskega sveta, v čigar službenem okolišu so doslej učili. V prošnji je treba navesti tudi deželo, v kateri bi radi učili. V aktivni vojaški službi stoječi se lahko prijavijo z navadno vojno dopisnico. Natančnejše glede nameščenja in plače na dež. šol. svet.

Osobna vest. Cesar je ravnatelj nemške gimnazije v Ljubljani Aleksandru Pučsku o prilike trajne upokojitve podelil naslov vladnega svetnika.

Srednješolski pouk na Ogrskem. Iz Budimpešte poročajo: Na merodajnih mestih se potrjuje, da se bo pouk na državnih srednjih šolah končal koncem majnika.

Kos našega šolskega vprašanja. Iz Trsta pišejo: Bliza se konec šolskega leta in z njim sprejem dijakov v srednje šole. Ob sedanjih razmerah ni misliti na to, da bi slovenski dijaki mogli študirati v Gorici, kjer je bilo na gimnaziji popolnoma, na realki pa vsaj deloma preskrbljeno za slovenske dijake. O obeh goriških učiteljskih niti ne govorimo, dasi je tudi to vprašanje jako nujno; upamo pa, da se prizadetima ravnateljstvom posreči, o pravem času izposlovati primerno rešitev. Drugače pa je z dijak gimnazije in realk. Nujno prosimo odločilne faktorje, da pravočasno ukrenejo potrebno, da bo mogoče na tržaški državni gimnaziji in realki vstopiti onim dečkom, ki zaradi nezadostnega znanja nemščine doslej tam niso bili sprejeti. Treba je le nekoliko dobre volje in upoštevanja sedanjih razmer. Opozarjamo na to že sedaj, da ne bo potem izgovora, da smo se oglasili prepozno!

Goriška slovenska gimnazija. Pred nekoliko dnevi smo čitali v ljubljanskem »Slovincu« vest, da je vse poskrbljeno za to, da se zopet otvori goriška slovenska gimnazija, in sicer v — Kromerizu! — Prepričani smo, da 90 odstotkov slovenskih staršev, ki bi radi izročili svoje sinove v izobrazbo temu zavodu, niti od daleč ne vedo, kje se nahaja ta Kromeriz. Le-tem in vsem drugim naj torej povemo, da je mesto Kromeriz na Moravskem, kakih 760 kilometrov oddaljeno od Primorske, od Gorice. Če se povprašujemo, kak vzrok je mogla imeti vlada, da namerava otvoriti goriško slovensko gimnazijo v moravskem Kromerizu, pač ne dobimo drugega, kot da se nahaja nekaj tisoč goriških slovenskih beguncev na Moravskem in da želi tako nuditi slov. begunski mladini gimnazijsko izobrazbo v njenem materinem slovenskem jeziku. Priznavamo, da je to hvalevreden namen, a prav tako pa vprašujemo, kaj bo z onimi slovenskimi starši na Primorskem, ki so ostali v deželi in

tudi žele svoji mladini gimnazijske izobrazbe v slovenskem jeziku? Ali naj tudi ti pošljejo svojo mladino v — Kromeriz? Vprašanje goriške slovenske gimnazije se da rešiti na tako preprost, tako lahko izvedljiv način, da se moramo naravnost čuditi, zakaj se iščejo mesta po vsej Avstriji, ko je mesto, ki bi lahko nudilo slovenski goriški gimnaziji nanjodobnejše zavetišče, vendar tako blizu. Z kakaj vendar ne premesti vlada slovenske gimnazije v Trst? V Trstu je dovolj prostora za ta zavod, saj se je zaprlo več šol, in če ni nevarnosti za one tisoče tržaške mladine, ki obiskujejo danes tržaške šole, bi je tudi ne bilo za onih par razredov slovenske goriške gimnazije. Na tržaške nemške srednje šole slovenski otrok s slovensko ljudsko šolo ne more, ker ni dovolj zmožen nemškega učnega jezika; da bi iz Primorja pošiljali svojo deco na Kranjsko ali še kam dalje, je pa izključeno zaradi prevelikih stroškov. Slovenska goriška gimnazija v Trstu pa bi vendar odpomogla vsemu temu, in prepričani smo, da bi koristi, ki bi jih imelo slovensko primorsko prebivalstvo od takega zavoda v Trstu, daleč presegle vso ono »škodo«, ki bi jo trpeli naši slovenski goriški begunci na Moravskem, če jim vlada ne premesti slovenske gimnazije v Kromeriz in bi tako morali pošiljati svojo mladino v kako — češsko gimnazijo, kjer se v par tednih toliko priučijo češkemu učnemu jeziku, da more brez težave slediti pouku. Ponavljamo torej še enkrat, da je edino pravo mesto za začasni sedež slovenske goriške gimnazije le Trst! Po »Edinosti«.

Iz naše organizacije. Štajersko.

Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem. II. izkaz prispevkov za »Učiteljski vojaški podporni sklad«. V dobi od 1. prosinca do 30. aprila 1916 je prispevalo učiteljstvo raznih okrajev kakor sledi: 1. Brežice: 0; 2. Celje-okolica: 0; 3. Gornji grad: 0; 4. Gornja Radgona: Sv. Jurij na Ščavnici: 19 K; 5. Konjice: Čardam (Brumen & Hren) 6 K 72 v; 6. Kozje: Buče 2 K 46 v; Dobje (Šerbak & Podlesnik 8 K, Kozje: 8 K 10 v, Pilštanj 2 K 60 v in 18 K namesto venca na grob tov. Maksa Križmana (darovali gg. Fran Strmšek, provizor v Št. Vidu pri Planini 10 K, Fr. Gartner, župnik na Planini 5 K, Germovšek, Staufer & Cilka Vrečko po 1 K), skupaj K 39.16; 7. Laško: Dol 9 K 60 v, Laški trg 9 K, Sv. Lenart 6 K 80 v, Trbovlje (deklška in deška šola) 28 K 40 v, Trbovlje-Vode (dekl. in deška šola) 27 K, Turje 1 K 60 v, skupaj 82 K 40 v; 8. Sv. Lenart: 0; 9. Ljutomer: Starčeva 7 K; 10. Maribor: 0; 11. Maribor-okolica: 0; 12. Ormož: Sv. Bolfank (Fr. Cajko) 12 K, Hum 8 K 48 v, Sv. Miklavž 17 K 24 v, Ormož-okolica (Rajšp. Presker) 5 K 40 v, Središče 17 K 72 v, Svetinje (Ljudevit in Antonija Šijanec) 8 K, Vel. Nedelja 23 K 04 v in narednik g. J. Zohir, Rovinj, 16 K, skupaj 109 K 88 v; 13. Ptujška okolica: 0; 14. Rogatec: 0; 15. Sevnica: Sv. Anton 5 K, Slov. Bistrica 0; 17. Slov. Gradec: Sv. Martin 16 K 25 v; 18. Šmarje: 0; 19. Šoštanj: Št. Janež 5 K, Velenje 9 K, skupaj 14 K; 20. Vranksko: 0.

Skupaj v tem izkazu . . . 299 K 41 v
prvih izkazanih . . . 338 « 86 «
skupaj . . . 638 K 27 v

Tovariši in tovarišice! Preglejmo pozorno predstoječi izkaz in se vprašajmo, je li zadostil vsak po svojih močeh dolžnostim, ki jih ima napram stanovski organizaciji!? Potrkajmo se na prsi!...

Že opetovano je pozvala »Zveza štajerskih učiteljev in učiteljic« okrajna učit. društva in učiteljstvo, da objavijo podatke o učiteljih-vojakah in ranjenih, padlih in odklikovanih. — Štaj. dež. šol. svet objavlja imena teh v »Naredbenem listu« kjer pa žal ne najdemo skoraj nobenih slov. učiteljev, čeravno vemo, da so že mnogi odklikovani. Nemški učitelji so poročali, da je med 157 odklikovanimi 150 nemških učiteljev. Na podlagi »Nar. lista« sem našel, da je v resnici 42 nemških učiteljev in 18 profesorjev odklikovanih, slovenskih učiteljev in profesorjev pa skupaj le 7. Kje so drugi? Temu je kriva naša brezbržnost, ki našem ugledu zelo škoduje. Šolska vodstva naj tedaj obvestijo o vsakem slučaju takoj okrajni šolski svet ali naravnost dež. šolski svet, ki objavlja imena vseh v »Naredbenem listu«, da pokažemo, koliko stori slovensko učiteljstvo za domovino ter tako rešimo našo čast. Objavite pa tudi vsak slučaj v »Tovarišu«, kakor to storijo nemški tovariši v svojem glasilu.

Kranjsko.

JUBILEJSKA SAMOPOMOČ.

Letos smrt pridno žanje v vrstah »Jubilejske Samopomoči«. Danes naznanjam tem potom p. i. članom že tretji smrtni slučaj. Dne 15. aprila je umrla učiteljeva soproga Matilda Kovačič od sv. Trojice v Slovenskih goricah, ki je bila član društva »Jubilejska Samopomoč«. Ker je društveni predsednik mobiliziran, sem kot njegov namestnik v smislu § 3 društvenih pravil izplačal njenemu soprogu J. Kovačiču 560 K. Vsled tega pozivljam vse člane, da plača vsak za ta smrtni slučaj v smislu § 4. tekom enega meseca 2 kroni. Kdor je še na dolgu za Janežičev in Šumrov smrtni slučaj in pa letnino za 1916, naj to poravnava. Ker so vsled vojne društveniki neznankje razkropljeni, zato se tudi to pot ne bodo razpošiljale poštno položnice (čeki), ampak plačaj vsak član 2 K 6 vin. po poštni nakaznici na naslov: »Kranjčica in posojilnica učiteljskega konviktiva v Ljubljani«.

Ljubljana, 1. maja 1916.

Jakob Dimnik, podpredsednik.

Kranjske vesti.

NEŽICA DETELOVA.

Umrla je dne 10. t. m. v Ljubljani tovariška Nežica Detelova, učiteljica v Kranjski gori, stara 31 let, po dolgi in mučni bolezni. — Pokojnica je bila hči vladnega svetnika in gimn. ravnatelja v p., slovenskega pisatelja dr. Franca Detela in sestra profesorja Antona Detela v Kranju (sedaj v ruskem ujetništvu) ter Marije in Lucije, učiteljice v Ljubljani. — Bodi izvrstni slovenski učiteljici ohranjen blag spomin!

—r— Izkaz daril, ki so došla od 1. do 31. marca t. l. nabiralnici daril v naravi c. in kr. vojnopomožnega urada v Ljubljani (c. kr. deželna vlada). Iz Ljubljane: Ljubljanski nemški šolski kuratorij 1 ovijača, 1 par kolenogrelcev; Lichtenthurnov zavod 130 parov nogavic. — Izven Ljubljane: Ljudske šole: Semič 33 parov nogavic, 23 parov dokolenic; Sturje 12 parov nogavic, 5 parov dokolenic; Dragatuš 3 pare nogavic, 5 parov dokolenic; Ježica 56 parov nogavic, 38 parov dokolenic, 8 parov žilogrelcev; Tržič 5 opasnica, 8 parov nogavic, 14 parov dokolenic; Št. Jakob ob Savi 41 parov nogavic, 1 par dokolenic, 11 parov žilogrelcev, 21 snežnih oglavnik; Moste 62 parov nogavic, 33 parov dokolenic, 21 parov žilogrelcev; Preska pri Medvodah 1 par nogavic dolgih, 2 para nogavic, 1 par kolenic, 1 par žilogrelcev; Polhov gradec 15 parov nogavic, 6 parov dokolenic, 15 parov žilogrelcev, 1 snežna oglavica; Bela peč 21 parov nogavic, 21 parov dokolenic; Dobrava pri Jesenicah 30 parov nogavic, 10 parov žilogrelcev, 4 snežne oglavnice; Skocijan pri Turjaku 3 pare nogavic, 5 parov žilogrelcev, 100 cigaret, 7 molitvenih bukvic; Brezovica 10 parov nogavic, 10 parov dokolenic; deklška šola v Kranju 13 parov nogavic, 2 para kolenic 1 ovijača; privatna ljudska šola nemškega šolskega društva v Trzihu I ovijača, 27 parov nogavic, 1 par žilogrelcev, 1 par palčnikov.

—r— Iz ljudskošolske družbe. Eriina Ropasova je imenovana za provizorično učiteljico v Mihovem; učiteljici Sofiji Suši je poverjeno začasno vodstvo šole v Kranjski gori. — Namesto vpoklicanega nadučitelja Feliksa Naguta v Orehoviči je imenovana za suplentinjo Marija Lapajnetova, bivša suplentinja v Zagradaču. — Namesto učit. Tiťa Grčarja, ki je dobil dopust, bo supilirala na ljudski šoli v Št. Rupertu suplentinja Helena Komarčeva. — Namesto obolele učiteljice Ivane Smola pride na ljudsko šolo v Klanici kot suplentinja učiteljska kandidatinja Elizabeta Kovačičeva. — Namesto obolele učit. Pavle Marinkove bo supilirala na ljudski šoli na Viču suplentinja Angela Lombarjeva.

—r— Poročil se je v Ljubljani lko Est, poročnik bos.-herceg. pešpolka št. 2, z Maro Duļakovo, učiteljico iz Komen- de. Mlademu paru naše najiskrenejšie čestitke!

—r— Učiteljstvo v Selcih nad Škofjoloko je priredilo majhno otroško veselico, katere dohodek je namenjen slepim vojakom. Prireditev je prav izvrstno izpadla. Otroci so gladko in razumljivo deklamirali krasne Gregorčičeve pesmi. Najbolj nam je uga- jal komaj 7letni Božič s svojim energičnim glasom in korajžnim nastopom. Svojo pesem »Kaj moramo mi« je moral večkrat ponavljati. Povsem pohvalno pa je bilo petje. Proizvajale so se Kosijeve vojaške nar. pesmi za tri glasove. Čudili smo se